

คดีแพ่ง · กรกฎาคม 2569

ทวงหนี้ไม่ได้ ฟ้องอย่างไรให้ได้เงินคืน : อายุความ ดอกเบี้ยผิดนัด และการสืบ ทรัพย์

หนี้แบบไหนฟ้องได้ อายุความที่คนพลาดบ่อยที่สุด ดอกเบี้ยผิดนัดอัตราใหม่ ไปจนถึง
ชั้นบังคับคดีและสืบทรัพย์ ซึ่งเป็นขั้นที่ตัดสินว่าจะได้เงินคืนจริงหรือไม่

นายเบ็นheng

Co Founder and Managing Partner

ใบอนุญาตทนายความเลขที่ 3540/2561

สารบัญ

1	หนี้ที่ฟ้องได้ต้องมีสองอย่าง (มูลหนี้กับหลักฐาน)	3
2	หลักฐานการกู้ยืม (ต้องหน้าตาแบบไหนจึงใช้ได้)	4
3	หนี้ถึงกำหนดชำระแล้วหรือยัง (จุดเริ่มต้นของทุกอย่าง)	5
4	หนังสือทวงถาม (ทำไปเพื่ออะไรจริง ๆ)	5
5	ดอกเบี้ยผิดนัด (ตัวเลขที่เปลี่ยนไปเมื่อเมษายน 2564)	6
6	อายุความ (กำแพงแรกที่ล้มคดีได้ทั้งคดี)	7
7	หนี้การค้าสองปี (กับดักที่ผู้ประกอบการเจอบ่อยที่สุด)	8
8	อายุความห้าปี (ดอกเบี้ยค้าง เงินผ่อนทุนคืน และค่าเช่า)	9
9	ตารางเทียบอายุความที่พบบ่อย	10
10	การรับสภาพหนี้ (จ่ายมาบางส่วนแล้วนับหนึ่งใหม่)	11
11	จ่ายหลังหนี้ขาดอายุความแล้ว (ไม่ทำให้หนี้ฟื้นคืน)	12
12	ขั้นตอนในศาล (จากวันฟ้องถึงวันมีคำพิพากษา)	13
13	คำพิพากษามีอายุความของตัวเอง (สิบปีที่นับใหม่)	14
14	สิบปีของการบังคับคดี (เส้นตายที่พลาดแล้วจบ)	14
15	สิทธิทรัพย์ (หัวใจที่แท้จริงของการได้เงินคืน)	15
16	ทรัพย์ที่ยึดและอายัดไม่ได้ (ความจริงที่ควรรู้ก่อน)	16
17	เมื่อสิบแล้วไม่พบทรัพย์ (ทางที่ยังเหลืออยู่)	17
•	คำถามที่พบบ่อย	19
•	สรุป	21
•	สิ่งที่ควรทำต่อไป	22
•	อ้างอิงท้ายเล่ม	23
•	จดหมายจากผู้เขียน	25

ฉบับอิเล็กทรอนิกส์ของบทความบนเว็บไซต์ <https://dap-resolution.com/insights/debt-recovery/>

ทุกคนรู้ไหมครับว่า คดีหนี้ที่เจ้าหนี้เสียหายหนักที่สุด มักไม่ใช่คดีที่หลักฐานอ่อน แต่เป็นคดีที่เอกสารครบ ชนະคดี ได้คำพิพากษามาถือไว้ในมือ แล้วจึงพบว่าลูกหนี้ “ไม่มีทรัพย์สินอะไรให้ยึดได้เลย” อีกกลุ่มที่เจ็บไม่แพ้กันคือคนที่หนี้มีอยู่จริงทุกบาท แต่ปล่อยเวลาไปนานเกินกว่าที่กฎหมายให้ไว้ พอยื่นฟ้อง ลูกหนี้ยกอายุความขึ้นสู้เพียงประโยคเดียว คดีก็จบตรงนั้น

คนที่เข้าใจกลไกนี้ล่วงหน้าได้เปรียบมาก เพราะรู้ว่าเอกสารชั้นไหนต้องเก็บ รู้ว่านาฬิกาของหนี้ประเภทของตนเดินเร็วแค่ไหน และรู้ว่าการที่ลูกหนี้โอนเงินมาเพียงหลักร้อยบาทอาจเปลี่ยนวันหมดอายุความไปทั้งหมด ส่วนคนที่ไม่รู้มักเสียสิทธิด้วยเหตุเล็ก ๆ เช่น เก็บเฉพาะสัญญาแต่ไม่เก็บสลิปโอนเงิน

ในบทความนี้ผมจะมาอธิบายให้ฟังแบบเข้าใจง่าย ๆ ว่า หนี้แบบไหนที่กฎหมายยอมให้บังคับได้ หนังสือทวงถามมีผลอย่างไรจริง ๆ ดอกเบี้ยผิดนัดคิดกันในอัตราเท่าไรหลังการแก้กฎหมายเมื่อปี 2564 อายุความของหนี้แต่ละประเภทต่างกันอย่างไร การรับสภาพหนี้ทำให้อายุความเริ่มนับใหม่ในลักษณะใด และที่สำคัญที่สุดคือขึ้นบังคับคดีและการสืบทรัพย์ ซึ่งชี้ขาดว่าคำพิพากษาในมือจะกลายเป็นเงินหรือกลายเป็นกระดาษครับ

บทที่ 1

หนี้ที่ฟ้องได้ต้องมีสองอย่าง (มูลหนี้กับหลักฐาน)

เวลามีคนมาเล่าให้ผมฟังว่า “เขายืมเงินผมไปแล้วไม่คืน” สิ่งแรกที่ต้องแยกให้ออกคือ หนี้ันเกิดจากอะไร กับมีอะไรยืนยันได้ กฎหมายไม่ได้ถามว่าคุณเดือดร้อนแค่ไหน แต่ถามว่ามี “มูลหนี้” ที่กฎหมายรับรองหรือไม่ เช่น สัญญากู้

ยืมเงิน การซื้อขายที่ส่งของแล้วยังไม่ได้รับเงิน การรับจ้างที่ทำงานเสร็จแล้ว หรือค่าเช่าที่ค้างอยู่

มูลหนี้แต่ละประเภทมีผลตามมาไม่เหมือนกัน ทั้งหลักฐานที่กฎหมายบังคับให้ต้องมี ทั้งอายุความ และทั้งอัตราดอกเบี้ยที่เรียกได้ การเรียกชื้อหนี้ให้ถูกต้องตั้งแต่ต้นจึงกำหนดว่าคุณเหลือเวลาอีกกี่ปีและจะได้เงินเพิ่มเท่าไรครับ

บทที่ 2

หลักฐานการกู้ยืม (ต้องหน้าตาแบบไหนจึงใช้ได้)

สำหรับหนี้เงินกู้ระหว่างบุคคล กฎหมายวางเงื่อนไขไว้ตรง ๆ ว่าถ้าเกินสองพันบาทแล้วไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ยืม จะฟ้องร้องให้บังคับคดีไม่ได้¹

คนมักเข้าใจผิดว่า “หลักฐานเป็นหนังสือ” ต้องเป็นสัญญาที่พิมพ์สวยงามเท่านั้น ในทางปฏิบัติไม่ใช่ครับ ข้อความที่ผู้ยืมเขียนหรือส่งเองซึ่งระบุว่ายืมเงินไปเท่าไรและจะคืนเมื่อไร ก็อยู่ในความหมายนี้ได้ ที่ต้องระวังคือวรรคสอง ซึ่งทำให้ฝ่ายผู้ยืมต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือมาแสดงด้วยหากจะอ้างว่าใช้เงินคืนแล้ว ทั้งสองฝ่ายจึงควรเก็บหลักฐานการรับและการคืนเงินไว้ให้ครบ

1. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 653 บัญญัติว่า

การกู้ยืมเงินกว่าสองพันบาทขึ้นไป ถ้าไม่มีหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อผู้ยืมเป็นสำคัญ จะฟ้องร้องให้บังคับคดีหาได้ไม่

ในการกู้ยืมเงินมีหลักฐานเป็นหนังสือนั้น ท่านว่าจะนำสืบการใช้เงินได้ต่อเมื่อมีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อผู้ให้ยืมมาแสดง หรือเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมนั้นได้เวนคืนแล้ว หรือได้แกงเพิกถอนลงในเอกสารนั้นแล้ว

บทที่ 3

หนังสือกำหนดชำระแล้วหรือยัง (จุดเริ่มต้นของทุกอย่าง)

หลายเรื่องในบทความนี้นับจากวันเดียวกัน คือวันที่หนังสือกำหนดชำระและลูกหนี้ไม่ชำระ วันนั้นเป็นทั้งจุดที่อายุความเริ่มเดินและจุดที่ดอกเบี้ยยัดหนี้เริ่มคิดได้²

ถ้าสัญญากำหนดวันชำระไว้ตามวันแห่งปฏิทินอยู่แล้ว เลยวันนั้นไปลูกหนี้ก็ผิดนัดทันที แต่ปัญหาเกิดกับหนี้ที่ไม่ได้กำหนดวันชำระไว้ ซึ่งพบมากในการให้ยืมกันระหว่างคนรู้จัก กรณีนี้ต้องมีการ “เตือน” ก่อน ลูกหนี้จึงจะผิดนัด และนี่คือเหตุผลแรกที่หนังสือทวงถามมีความหมายในทางกฎหมาย ไม่ใช่เพียงเพื่อกดดันครับ

บทที่ 4

หนังสือทวงถาม (ทำไปเพื่ออะไรจริง ๆ)

คนส่วนใหญ่เข้าใจว่าหนังสือทวงถามคือการขอให้ลูกหนี้กลัว แต่ในทางกฎหมายมันทำหน้าที่ที่วัดผลได้สามอย่าง คือทำให้ลูกหนี้ตกเป็นผู้ผิดนัดในหนี้ที่ไม่ได้กำหนดวันชำระ กำหนดวันเริ่มคิดดอกเบี้ยผิดนัดให้ชัดเจน และสร้างเอกสารที่แสดงว่าคุณเคยเรียกให้ชำระแล้วในวันใด

2. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 204 บัญญัติว่า

ถ้าหนี้ถึงกำหนดชำระแล้ว และภายหลังแต่นั้นเจ้าหนี้ได้ให้คำเตือนลูกหนี้แล้ว ลูกหนี้ยังไม่ชำระหนี้ไซ้ ลูกหนี้ได้ชื่อว่าผิดนัดเพราะเขาเตือนแล้ว

ถ้าได้กำหนดเวลาชำระหนี้ไว้ตามวันแห่งปฏิทิน และลูกหนี้มิได้ชำระหนี้ตามกำหนดไซ้ ท่านว่าลูกหนี้ตกเป็นผู้ผิดนัดโดยมีพักต้องเตือนเลย วิธีเดียวกันนี้ทำให้ใช้บังคับแก่กรณีที่ต้องบอกกล่าวล่วงหน้าก่อนการชำระหนี้ ซึ่งได้กำหนดเวลาลงไว้อาจคำนวณนับได้โดยปฏิทินนับแต่วันที่ได้บอกกล่าว

สิ่งที่หนังสือทวงถามทำ “ไม่ได้” ก็ควรรู้ไว้ มันไม่ได้ทำให้อายุความสะดุดหยุดลง การส่งจดหมายไปทวงปีละครั้งติดต่อกันหลายปีไม่ได้ต่ออายุความให้ยาวขึ้นเลย เพราะเหตุที่ทำให้อายุความสะดุดหยุดลงเป็นเรื่องของการที่ลูกหนี้ยอมรับหนี้ หรือการที่เจ้าหนี้ฟ้องคดี ไม่ใช่การทวงถามฝ่ายเดียว ความเข้าใจผิดข้อนี้เป็นเหตุที่เห็นจำนวนมาก “ขาดอายุความระหว่างที่ยังทวงกันอยู่” ครับ

บทที่ 5

ดอกเบี้ยยผิดนัด (ตัวเลขที่เปลี่ยนไปเมื่อเมษายน 2564)

หนี้เงินที่ผิดนัดแล้ว เจ้าหนี้เรียกดอกเบี้ยได้แม้ในสัญญาไม่ได้เขียนเรื่องดอกเบี้ยไว้เลย เพราะกฎหมายให้ไว้เอง จุดที่หลายคนยังใช้ตัวเลขเก่าคืออัตราเดิมคือร้อยละ 7.5 ต่อปี แต่มีการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เมื่อปี 2564 ทำให้อัตราเปลี่ยนไป³⁴

อ่านสองมาตรานี้ประกอบกันจะได้ว่า ร้อยละ 3 บวกร้อยละ 2 เท่ากับ “ร้อยละ 5 ต่อปี” ซึ่งเป็นอัตราดอกเบี้ยผิดนัดตามกฎหมายในปัจจุบัน ศาลฎีกาวางแนวไว้ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2664/2564⁵ ว่าการแก้ไขนี้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่

3. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 7 บัญญัติว่า

ถ้าจะต้องเสียดอกเบี้ยแก่กันและกันได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้โดยนิติกรรมหรือโดยบทกฎหมายอันขัดแจ้ง ให้ใช้อัตราร้อยละสามต่อปี

อัตราตามวรรคหนึ่งอาจปรับเปลี่ยนให้ลดลงหรือเพิ่มขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจของประเทศได้โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา โดยปกติให้กระทรวงการคลังพิจารณาทุกสามปีให้ใกล้เคียงกับอัตราเฉลี่ยระหว่างอัตราดอกเบี้ยเงินฝากกับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมของธนาคารพาณิชย์

4. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 224 บัญญัติว่า

หนี้เงินนั้น ให้คิดดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดในอัตราที่กำหนดตามมาตรา 7 บวกด้วยอัตราเพิ่มร้อยละสองต่อปี ถ้าเจ้าหนี้อาจจะเรียกดอกเบี้ยได้สูงกว่านั้นโดยอาศัยเหตุอย่างอื่นอันชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้คงส่งดอกเบี้ยต่อไปตามนั้น

ห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยซ้อนดอกเบี้ยในระหว่างผิดนัด

การพิสูจน์ค่าเสียหายอย่างอื่นนอกจากนั้น ให้พิสูจน์ได้

5. คำพิพากษาศาลฎีกาเลขที่ 2664/2564

11 เมษายน 2564 และไม่กระทบการคิดดอกเบี้ยในช่วงก่อนหน้านั้น ผลคือหนี้
เก่าจะถูกคิดดอกเบี้ยแบบ “แบ่งช่วงเวลา” ร้อยละ 7.5 ต่อปีในช่วงก่อนวันดัง
กล่าว และร้อยละ 5 ต่อปีตั้งแต่วันนั้นเป็นต้นไป ดังที่ปรากฏในคำพิพากษาศาล
ฎีกาที่ 5063/2565⁶ ซึ่งย้ำด้วยว่าหากกระทรวงการคลังปรับอัตราตาม ป.พ.พ.
มาตรา 7 โดยพระราชกฤษฎีกาเมื่อใด อัตราดอกเบี้ยผิดนัดก็ปรับตามไปด้วย
ครับ

ข้อสังเกต

ถ้าสัญญากำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้เองและอัตรานั้นชอบด้วยกฎหมาย ก็
ใช้อัตราตามสัญญา

บทที่ 6

อายุความ (กำแพงแรกที่ล้มคดีได้ทั้งคดี)

อายุความคือระยะเวลาที่กฎหมายให้เจ้าหนี้ใช้สิทธิเรียกร้อง ถ้าพ้นกำหนดแล้ว
ลูกหนี้ยกขึ้นต่อสู้ ศาลก็ยกฟ้อง โดยไม่ต้องไปพิจารณาว่าหนี้มีจริงหรือไม่ นี่คื
กลไกที่ทำให้เจ้าหนี้ซึ่งมีหลักฐานสมบูรณ์แพ้คดีได้⁷

หนี้กู้ยืมเงินระหว่างบุคคลทั่วไปไม่มีกฎหมายกำหนดอายุความไว้เป็นการ
เฉพาะ จึงตกอยู่ในกำหนดสิบปี ซึ่งฟังดูยาวและทำให้หลายคนวางใจ แต่ข้อ
ควรระวังคือ “หนี้ที่หน้าตาเหมือนหนี้กู้ยืม” หลายอย่างไม่ได้ใช้กำหนดสิบปี

⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5063/2565

⁷ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/30 บัญญัติว่า

อายุความนั้น ถ้าประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นมิได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะให้มีกำหนดสิบปี

เช่น ดอกเบี้ยที่ค้างอยู่ หรือเงินที่ตกลงผ่อนคืนเป็นงวด ๆ ซึ่งมีกำหนดสั้นกว่า
ครับ

บทที่ 7

หนี้การค้าสองปี (กับดอกเบี้ยที่ผู้ประกอบการเจอบ่อยที่สุด)

กับดอกเบี้ยที่บ่งบอที่สุดในหนี้ธุรกิจคือกำหนดสองปีสำหรับสิทธิเรียกร้องของผู้
ประกอบการค้า ร้านค้าที่ส่งของแล้วยังไม่ได้เงิน ผู้รับจ้างที่ทำงานเสร็จแล้วยัง
ไม่ได้ค่าจ้าง หรือผู้ให้บริการที่ออกเงินทดรองไปก่อน ล้วนอยู่ในกลุ่มนี้ สองปี
ผ่านไปเร็วกว่าที่คิด โดยเฉพาะเมื่อคู่ค้ายังคุยกันดีอยู่⁸

ข้อสังเกต

ป.พ.พ. มาตรา 193/34 มีทั้งหมดสิบเจ็ดตอน มาตรา ครอบคลุมอาชีพและ
กิจการอีกหลายประเภท ที่ยกมาข้างต้นคืออนุมาตราที่เกี่ยวกับหนี้การ
ค้าโดยตรงที่สุด

หัวใจอยู่ที่ข้อความตอนท้ายว่า “เว้นแต่เป็นการที่ได้ทำเพื่อกิจการของฝ่ายลูก
หนี้นั่นเอง” ถ้าลูกหนี้ซื้อของไปใช้ในกิจการของตน ไม่ใช่ซื้อไปบริโภคเอง อายุ
ความจะขยายจากสองปีเป็นห้าปี ศาลฎีกาวางแนวในคำพิพากษาศาลฎีกาที่
3856/2547⁹ ว่าถ้อยคำนี้กว้างกว่าการซื้อมาเพื่อขายต่อ และในคำพิพากษา

⁸ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/34 (1) บัญญัติว่า

สิทธิเรียกร้องดังต่อไปนี้ ให้มีกำหนดอายุความสองปี

(1) ผู้ประกอบการค้าหรืออุตสาหกรรม ผู้ประกอบหัตถกรรม ผู้ประกอบศิลปอุตสาหกรรมหรือช่างฝีมือ เรียกเอาค่าของที่ได้
ส่งมอบ ค่าแรงงานที่ได้ทำ หรือค่าดูแลกิจการของผู้อื่น รวมทั้งเงินที่ได้ออกทดรองไป เว้นแต่เป็นการที่ได้ทำเพื่อกิจการ
ของฝ่ายลูกหนี้นั่นเอง

⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาเลขที่ 3856/2547

ศาลฎีกาที่ 14887/2551¹⁰ ยังขยายความว่าต้องดูลักษณะการประกอบกิจการของลูกหนี้เป็นกรณี ๆ ไป ผลก็คือหนี้การค้าระหว่างธุรกิจกับธุรกิจส่วนใหญ่อยู่ในกำหนดห้าปี ส่วนหนี้ที่เรียกจากผู้บริโภคซึ่งซื้อไปใช้เองอยู่ในกำหนดสองปีครับ

บทที่ 8

อายุความห้าปี (ดอกเบี้ยค้าง เงินผ่อนทุนคืน และค่าเช่า)

กำหนดห้าปีเป็นกลุ่มที่คนมองข้ามมากที่สุด เพราะเจ้าหนี้มักคิดว่าถ้าต้นเงินมีอายุความสิบปี ดอกเบี้ยก็ต้องสิบปีตามไปด้วย ซึ่งไม่ใช่¹¹

ในทางปฏิบัติหมายความว่า ถ้าปล่อยหนี้เงินกู้ที่มีดอกเบี้ยไว้เจ็ดปีแล้วจึงฟ้องต้นเงินยังอยู่ในกำหนดสิบปี แต่ดอกเบี้ยที่ค้างเกินห้าปีย้อนหลังไปจะเรียกไม่ได้ทั้งหมด ยอดที่ได้จริงจึงต่างจากยอดที่คำนวณไว้ในใจอยู่พอสมควรครับ

¹⁰. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 14887/2551

¹¹. **ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/33** บัญญัติว่า

สิทธิเรียกร้องดังต่อไปนี้ให้เพิกถอนอายุความห้าปี

- (1) ดอกเบี้ยค้างชำระ
- (2) เงินที่ต้องชำระเพื่อผ่อนทุนคืนเป็นงวด ๆ
- (3) ค่าเช่าทรัพย์สินค้างชำระ เว้นแต่ค่าเช่าสำหรับทรัพย์ตามมาตรา 193/34 (6)
- (4) เงินค้างจ่าย คือ เงินเดือน เงินปี เงินบำนาญ ค่าอุปการะเลี้ยงดูและเงินอื่น ๆ ในลักษณะทำนองเดียวกันที่มีการกำหนดจ่ายเป็นระยะเวลา
- (5) สิทธิเรียกร้องตามมาตรา 193/34 (1) (2) และ (5) ที่ไม่อยู่ในบังคับอายุความสองปี

บทที่ 9

ตารางเทียบอายุความที่พบบ่อย

ประเภทหนี้	อายุความ	ฐานกฎหมาย
กู้ยืมเงินระหว่างบุคคลทั่วไป	10 ปี	มาตรา 193/30
ค่าสินค้าหรือค่าการงานที่ผู้ประกอบการค้าเรียกจากผู้ซื้อที่ซื้อไปใช้เอง	2 ปี	มาตรา 193/34 (1)
ค่าสินค้าที่ลูกหนี้ซื้อไปเพื่อกิจการของตนเอง	5 ปี	มาตรา 193/34 (1) ตอนท้าย ประกอบ มาตรา 193/33 (5)
ดอกเบี้ยค้างชำระ	5 ปี	มาตรา 193/33 (1)
เงินที่ต้องชำระเพื่อผ่อนทุนคืนเป็นงวด ๆ	5 ปี	มาตรา 193/33 (2)
ค่าเช่าอสังหาริมทรัพย์ค้างชำระ	5 ปี	มาตรา 193/33 (3)
สิทธิเรียกร้องตามคำพิพากษาที่ถึงที่สุด	10 ปี	มาตรา 193/32

ข้อสังเกต

ตารางนี้เป็นภาพรวม หันบางประเภทมีกฎหมายเฉพาะกำหนดไว้ต่างออกไป และข้อเท็จจริงที่ต่างกันเล็กน้อยอาจทำให้หันตกไปอยู่ในกลุ่มอื่น

บทที่ 10

การรับสภาพหนี้ (จ่ายมาบางส่วนแล้วนับหนึ่งใหม่)

หัวข้อนี้ผมอยากให้อ่านซ้ำที่สุด เพราะเป็นทั้งโอกาสและกับดัก กฎหมายกำหนดว่าถ้าลูกหนี้ทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่แสดงว่ายอมรับว่าเป็นหนี้ อายุความจะ “สะดุดหยุดลง” แล้วเริ่มนับใหม่ตั้งแต่ต้น ซึ่งรวมถึงการชำระหนี้ให้บางส่วน การชำระดอกเบี้ย และการให้ประกัน ไม่ใช่เฉพาะการทำหนังสือรับสภาพหนี้^{12 13}

ศาลฎีกาใช้หลักนี้อย่างตรงไปตรงมา ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2058/2549¹⁴ การที่ลูกหนี้ชำระหนี้ให้บางส่วนถือเป็นการรับสภาพหนี้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 193/14 (1) ทำให้เริ่มนับสิบปีใหม่ ส่วนในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6504/2550¹⁵ อายุความสองปีเริ่มนับใหม่จากวันที่ลูกหนี้ชำระบางส่วนครั้งสุดท้าย แต่เจ้าหนี้ยื่นฟ้องเลยไปสองปีนับจากวันนั้น คดีจึงขาดอายุความ

12. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/14 บัญญัติว่า

อายุความย่อมสะดุดหยุดลงในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) ลูกหนี้รับสภาพหนี้ต่อเจ้าหนี้ตามสิทธิเรียกร้องโดยทำเป็นหนังสือรับสภาพหนี้ให้ ชำระหนี้ให้บางส่วน ชำระดอกเบี้ย ให้ประกัน หรือกระทำการใด ๆ อันปราศจากข้อสงสัยแสดงให้เห็นเป็นปรียายว่ายอมรับสภาพหนี้ตามสิทธิเรียกร้อง
- (2) เจ้าหนี้ได้ฟ้องคดีเพื่อตั้งหลักฐานสิทธิเรียกร้องหรือเพื่อให้ชำระหนี้
- (3) เจ้าหนี้ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย
- (4) เจ้าหนี้ได้มอบข้อพิพาทให้อนุญาโตตุลาการพิจารณา
- (5) เจ้าหนี้ได้กระทำการอื่นใดอันมีผลเป็นอย่างเดียวกันกับการฟ้องคดี

13. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/15 บัญญัติว่า

เมื่ออายุความสะดุดหยุดลงแล้ว ระยะเวลาที่ล่วงไปก่อนหน้านี้ไม่นับเข้าในอายุความ

เมื่อเหตุที่ทำให้อายุความสะดุดหยุดลงสิ้นสุดเวลาใด ให้เริ่มนับอายุความใหม่ตั้งแต่นั้น

¹⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาเลขที่ 2058/2549

¹⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาเลขที่ 6504/2550

สองคดีนี้อธิบายได้ในประโยคเดียวว่า การจ่ายบางส่วนไม่ได้ทำให้หนี้ “ปลอดภัยตลอดไป” แต่ทำให้นาฬิกา “เริ่มเดินใหม่จากศูนย์” วันที่ลูกหนี้โอนเงินมาครั้งสุดท้าย แม้เป็นเงินเพียงเล็กน้อย จึงเป็นวันสำคัญที่สุดวันหนึ่งในแฟ้มเอกสารของเจ้าหนี้ และเป็นเหตุที่ผมบอกทุกคนว่าอย่าลบสลিপโอนเงินทิ้งครับ

บทที่ 11

จ่ายหนี้หนี้ขาดอายุความแล้ว (ไม่ทำให้หนี้ฟื้นคืน)

คำถามที่ตามมาทันทีคือ ถ้าลูกหนี้จ่ายเงินมาหลังหนี้ขาดอายุความไปแล้ว หนี้จะกลับมาฟ้องได้ไหม คำตอบตามกฎหมายคือไม่ เพราะการรับสภาพหนี้ที่จะทำให้อายุความสะดุดหยุดลงต้องเกิดขึ้นก่อนที่หนี้จะขาดอายุความ¹⁶

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4857/2549¹⁷ วางหลักไว้ตรงประเด็นว่าการรับสภาพหนี้ต้องกระทำก่อนที่หนี้ขาดอายุความ ในคดีนั้นหนี้ส่วนที่ขาดอายุความไปแล้วไม่ฟื้นขึ้นมาเพราะการชำระบางส่วนภายหลัง แต่หนี้อีกส่วนที่ยังไม่ขาดอายุความในวันชำระได้เริ่มนับใหม่และยังฟ้องได้ ส่วนคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1687/2551¹⁸ วินิจฉัยว่าการชำระบางส่วนหลังขาดอายุความ มีผลเพียงทำให้

¹⁶. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/28 บัญญัติว่า

การชำระหนี้ตามสิทธิเรียกร้องซึ่งขาดอายุความแล้วนั้นไม่ว่ามากน้อยเพียงใดจะเรียกคืนไม่ได้ แม้ว่าผู้ชำระนั้นจะไม่รู้ว่ามีสิทธิเรียกร้องขาดอายุความแล้วก็ตาม

บทบัญญัติในวรรคหนึ่ง ให้ใช้บังคับแก่การที่ลูกหนี้รับสภาพความรับผิดชอบโดยมีหลักฐานเป็นหนังสือ หรือโดยการให้ประกันด้วยแต่จะอ้างความข้อนี้ขึ้นเป็นโทษแก่ผู้รับประกันไม่ได้

¹⁷. คำพิพากษาศาลฎีกาเลขที่ 4857/2549

¹⁸. คำพิพากษาศาลฎีกาเลขที่ 1687/2551

เรียกเงินคืนไม่ได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 193/28 วรรคหนึ่ง ไม่เป็นการรับสภาพหนี้ ดังนั้นวันที่ของการชำระเงินแต่ละครั้งเทียบกับวันที่หนี้จะขาดอายุความเป็นข้อเท็จจริงที่ต้องรู้ให้แน่ชัด ไม่ใช่เรื่องที่ประมาณเอาได้ครับ

บทที่ 12

ขั้นตอนในศาล (จากวันฟ้องถึงวันมีคำพิพากษา)

เมื่อเรื่องเข้าสู่ศาล คดีนี้เดินไปตามลำดับที่คาดเดาได้ เริ่มจากการยื่นคำฟ้องพร้อมเสียดำเนินศาลตามทุนทรัพย์ ศาลส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องให้จำเลย จำเลยยื่นคำให้การภายในกำหนด แล้วศาลจึงกำหนดประเด็นข้อพิพาทและวันสืบพยาน ระหว่างทางศาลมักนัดไกล่เกลี่ย ซึ่งจำนวนไม่น้อยจบลงด้วยสัญญาประนีประนอมยอมความ

ถ้าจำเลยไม่ยื่นคำให้การหรือไม่มาศาล คดีอาจดำเนินไปโดยขาดนัดและศาลพิจารณาจากพยานหลักฐานฝ่ายโจทก์ ซึ่งฟังดูเหมือนได้เปรียบ แต่ในทางปฏิบัติเป็นสัญญาณที่ต้องระวัง เพราะลูกหนี้ที่ไม่มาศาลเลยจำนวนมากคือลูกหนี้ที่ไม่มีทรัพย์สินจะเสียดำเนินอยู่แล้ว การประนีประนอมยอมความจึงไม่ใช่การยอมแพ้ในหลายกรณีมันคือทางที่ทำให้เงินไหลกลับมาเร็วกว่าและแน่นกว่าครับ

บทที่ 13**คำพิพากษามีอายุความของตัวเอง (สิบปีที่นับใหม่)**

จุดที่คนเข้าใจผิดกันมากคือคิดว่าเมื่อได้คำพิพากษาแล้วเรื่องอายุความจบไป ความจริงคือคำพิพากษาร้างสิทธิเรียกร้องใหม่ที่มีอายุความของตัวเอง และสัญญาประนีประนอมยอมความก็เช่นกัน¹⁹

ข้อความท้ายมาตรานี้มีผลที่น่าสนใจ คือหน้าที่เดิมมีอายุความเพียงสองปี เมื่อมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้วจะกลายเป็นสิทธิเรียกร้องที่มีกำหนดสิบปี การนำหนี้อายุความสั้นเข้าสู่ศาลให้ทันเวลาจึงเปลี่ยนสถานะของหนี้นั้นไปอย่างมีนัยสำคัญครับ

บทที่ 14**สิบปีของการบังคับคดี (เส้นตายที่พลาดแล้วจบ)**

นอกจากอายุความของสิทธิเรียกร้องตามคำพิพากษา ยังมีกำหนดเวลาอีกชุดที่แยกกันคนละเรื่อง คือระยะเวลาที่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาต้องร้องขอให้บังคับคดี ซึ่งกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งวางไว้ที่สิบปี²⁰

19. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/32 บัญญัติว่า

สิทธิเรียกร้องที่เกิดขึ้นโดยคำพิพากษาของศาลถึงที่สุด หรือโดยสัญญาประนีประนอมยอมความ ให้มีกำหนดอายุความสิบปี ทั้งนี้ ไม่ว่าสิทธิเรียกร้องเดิมจะมีกำหนดอายุความเท่าใด

20. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 274 บัญญัติว่า

ถ้าคู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายแพ้คดีหรือบุคคลที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ชำระหนี้ (ลูกหนี้ตามคำพิพากษา) มิได้ปฏิบัติตามคำบังคับที่ออกตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทั้งหมดหรือบางส่วน คู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายชนะคดีหรือบุคคลที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ชำระชำระหนี้ (เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา) ขอบที่จะร้องขอให้มีการบังคับคดีโดยวิธียึดทรัพย์สินอายัดสิทธิเรียกร้อง หรือบังคับคดีโดยวิธีอื่นตามกฎหมายบังคับแห่งภาคนี้ภายในสิบปีนับแต่วันที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่ง และถ้าเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้ร้องขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดียึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องใดไว้ หรือได้ดำเนินการบังคับคดีโดยวิธีอื่นไว้บางส่วนแล้วภายในระยะเวลาดังกล่าว ก็ให้ดำเนินการบังคับคดีแก่ทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้อง หรือบังคับคดีโดยวิธีอื่นนั้นต่อไปจนแล้วเสร็จได้

ถ้าคำพิพากษาหรือคำสั่งกำหนดให้ชำระหนี้เป็นงวด เป็นรายเดือน หรือเป็นรายปี หรือกำหนดให้ชำระหนี้อย่างใดในอนาคต ให้นับระยะเวลาสิบปีตามวรรคหนึ่งตั้งแต่วันที่นัดตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นอาจบังคับให้ชำระได้

สิ่งที่ควรจับให้ได้คือ ถ้าได้เริ่มยึดหรืออายัดไว้แล้วภายในสิบปี การบังคับคดีในทรัพย์สินนั้นเดินต่อไปจนเสร็จได้ แต่ถ้าปล่อยให้พ้นสิบปีไปโดยไม่ได้อายัดขอบังคับคดีอะไรเลย ค่าพิพาทษาที่ได้มาด้วยความยากลำบากก็บังคับไม่ได้อีก วันมีค่าพิพาทษาจึงไม่ใช่วันจบงาน แต่เป็นวันเริ่มนับเวลาอีกชุดหนึ่งครับ

บทที่ 15

สับทrophy (หัวใจที่แท้จริงของการได้เงินคืน)

ถ้าให้เลือกหัวข้อเดียวที่ตัดสินว่าเจ้าหนี้จะได้เงินคืนหรือไม่ ผมเลือกหัวข้อนี้ เพราะการบังคับคดีต้องมี “ทรัพย์สิน” ให้บังคับ ทรัพย์สินที่มักถูกบังคับได้ ได้แก่ ที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง เงินในบัญชีธนาคาร เงินเดือนส่วนที่กฎหมายให้อายัดได้ หุ่นในบริษัท และสิทธิเรียกร้องที่ลูกหนี้มีต่อบุคคลภายนอก และเพราะกฎหมายรู้ว่าเจ้าหนี้มักไม่ทราบทรัพย์สินของลูกหนี้ได้ครบ จึงเปิดช่องให้ขอให้ศาลไต่สวนได้²¹

สิ่งที่ผู้อ่านทำได้เองและมีความมากคือการเก็บ “ร่องรอย” ของลูกหนี้ไว้ตั้งแต่ต้น ชื่อและเลขบัญชีธนาคารที่เคยโอนเงินเข้าออก ที่อยู่ตามทะเบียนบ้าน ทะเบียนรถ ชื่อบริษัทที่ลูกหนี้เป็นกรรมการหรือผู้ถือหุ้น ที่ตั้งร้านหรือโรงงาน และ

21. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 277 บัญญัติว่า

ในการบังคับคดี ถ้าเจ้าหนี้ตามคำพิพาทเขามีเหตุอันสมควรเชื่อได้ว่าลูกหนี้ตามคำพิพาทเขามีทรัพย์สินที่จะต้องถูกบังคับคดีมากกว่าที่ตนทราบ หรือมีทรัพย์สินที่จะต้องถูกบังคับคดีแต่ไม่ทราบว่าทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่หรือเก็บรักษาไว้ที่ใด หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าทรัพย์สินใดเป็นของลูกหนี้ตามคำพิพาทษาหรือไม่ เจ้าหนี้ตามคำพิพาทอาจยื่นคำขอฝ่ายเดียวโดยทำเป็นคำร้องเพื่อให้ศาลทำการไต่สวนได้

เมื่อมีคำขอตามวรรคหนึ่ง หรือเมื่อศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แก่การบังคับคดีในคดีในศาล ศาลมีอำนาจออกหมายเรียกลูกหนี้ตามคำพิพาทษาหรือบุคคลอื่นที่เชื่อว่าอยู่ในฐานะที่จะให้ถ้อยคำอันจะเป็นประโยชน์มาศาลด้วยตนเองเพื่อการไต่สวนเขว่านับได้ และมีอำนาจส่งให้บุคคลนั้น ๆ ส่งเอกสาร หรือวัตถุพยานซึ่งอยู่ในความยึดถือหรืออำนาจของผู้นั้นอันเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพาทษา ทั้งนี้ ตามกำหนดและเงื่อนไขใด ๆ ที่เห็นสมควร

เอกสารที่ลูกหนี้เคยอ้างถึงทรัพย์สินของตนเอง ข้อมูลเหล่านี้เป็นจุดตั้งต้นที่ดีกว่าการเริ่มจากศูนย์อย่างมากครับ

บทที่ 16

ทรัพย์สินที่ยึดและอายัดไม่ได้ (ความจริงที่ควรรู้ก่อน)

กฎหมายไม่ได้ยอมให้ยึดทุกอย่าง เพราะยังต้องเหลือให้ลูกหนี้ดำรงชีวิตและประกอบอาชีพต่อไปได้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 301 กันเครื่องนุ่งห่มหลับนอน เครื่องใช้ในครัวเรือน เครื่องใช้สอยส่วนตัว และเครื่องมือประกอบอาชีพเท่าที่จำเป็นในการเลี้ยงชีพ ภายในวงเงินที่กำหนด ออกจากความรับผิดชอบการบังคับคดี ส่วนที่กระทบการเรียกเก็บหนี้มากที่สุดคือเรื่องเงิน ซึ่ง ป.วิ.พ. มาตรา 302 แยกไว้ชัด²²

22. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 302 บัญญัติว่า

ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่น เงินหรือสิทธิเรียกร้องเป็นเงินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาต่อไปนี้ ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี

- (2) เงินเดือน ค่าจ้าง บำนาญ บำเหน็จ เบี้ยหวัด หรือรายได้อื่นในลักษณะเดียวกันของข้าราชการ เจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้างในหน่วยราชการ และเงินสงเคราะห์ บำนาญ หรือบำเหน็จที่หน่วยราชการได้จ่ายให้แก่คู่สมรสหรือญาติที่ยังมีชีวิตของบุคคลเหล่านั้น
- (3) เงินเดือน ค่าจ้าง บำนาญ ค่าชดเชย เงินสงเคราะห์ หรือรายได้อื่นในลักษณะเดียวกันของพนักงาน ลูกจ้าง หรือคนงาน นอกจากที่กล่าวไว้ใน (2) ที่นายจ้างหรือบุคคลอื่นใดได้จ่ายให้แก่บุคคลเหล่านั้น หรือคู่สมรส หรือญาติที่ยังมีชีวิตของบุคคลเหล่านั้น เป็นจำนวนรวมกันไม่เกินเดือนละสองหมื่นบาทหรือตามจำนวนที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นสมควร
- (4) บำเหน็จหรือค่าชดเชยหรือรายได้อื่นในลักษณะเดียวกันของบุคคลตาม (3) เป็นจำนวนไม่เกินสามแสนบาทหรือตามจำนวนที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นสมควร

ข้อสังเกต

ป.วิ.พ. มาตรา 302 ยังมีอนุมาตรา (1) เรื่องเบี้ยเลี้ยงชีพ และ (5) เรื่องเงินฌาปนกิจสงเคราะห์ รวมทั้งวรรคท้ายที่ให้ทั้งเจ้าหนี้และลูกหนี้ยื่นคำร้องต่อศาลขอให้กำหนดจำนวนเงินใหม่ได้ภายในสิบห้าวันนับแต่วันทราบการกำหนดของเจ้าพนักงานบังคับคดี

อ่านมาตรานี้แล้วจะเห็นชัดว่าทำไมหนี้ที่ลูกหนี้เป็นข้าราชการหรือเป็นลูกจ้างเงินเดือนไม่สูง จึงบังคับคดีได้ยากกว่าที่คาด และทำไมการรู้ว่าลูกหนี้ทำงานที่ไหนอย่างเดียวไม่พอ ต้องรู้ด้วยว่ารายได้อยู่ในลักษณะใดครับ

บทที่ 17

เมื่อสืบแล้วไม่พบทรัพย์สิน (ทางที่ยังเหลืออยู่)

ความจริงที่ต้องพูดตรง ๆ คือ มีคดีที่ชนะแล้วแต่บังคับคดีไม่ได้เพราะลูกหนี้ไม่มีทรัพย์สินในชื่อของตนเองเลย ในสถานการณ์นี้สิ่งที่ยังทำได้คือรักษาสถานะไว้ในกรอบสืบไปตาม ป.วิ.พ. มาตรา 274 แล้วเฝ้าดูว่าฐานะของลูกหนี้เปลี่ยนไปหรือไม่ เพราะลูกหนี้ที่วันนี้ไม่มีอะไร อีกสามปีอาจได้รับมรดก อาจกลับมามีรายได้ประจำ หรืออาจซื้อทรัพย์สินใหม่

อีกด้านที่มักถูกลืมนคือกรณีที่ลูกหนี้โอนทรัพย์สินออกไปให้คนใกล้ชิดหลังจากรู้ว่าจะถูกเรียกหนี้ กฎหมายมีกลไกเรื่องการเพิกถอนการฉ้อฉลเจ้าหนี้อยู่ แต่ต้องอาศัยข้อเท็จจริงเรื่องเวลาและราคาที่โอนอย่างละเอียด ถ้าเคยเห็นประกาศขายหรือการโอนที่ดูผิดปกติ ควรบันทึกวันที่และเก็บภาพหน้าจอไว้

และในกรณีที่หนี้จำนวนมากและมีเจ้าหนี้หลายราย กระบวนการล้มละลายหรือ
ฟื้นฟูกิจการเป็นอีกช่องทางที่กฎหมายจัดไว้ ซึ่งมีเงื่อนไขและผลต่างจากการ
บังคับคดีตามคำพิพากษาโดยสิ้นเชิงครับ

คำถามที่พบบ่อย

ถาม โอนเงินให้ยืมทางแอปธนาคารโดยไม่มีสัญญา ยังฟ้องได้ไหม

ตอบ สลิปโอนเงินเพียงอย่างเดียวพิสูจน์ได้ว่าการโอนเงิน แต่ไม่ได้พิสูจน์ในตัวเองว่าโอนไปเพราะเหตุใด ซึ่งอาจเป็นการให้ยืม การชำระค่าสินค้า หรือการให้เปล่าก็ได้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 653 ต้องการหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ยืมสำหรับเงินกู้เกินสองพันบาท ในทางปฏิบัติสิ่งที่ช่วยได้มากคือข้อความที่ผู้ยืมเขียนเองซึ่งพูดถึงการยืมและการจะคืน เมื่ออ่านประกอบกับสลิปโอนเงิน ถ้ามีข้อความลักษณะนี้อยู่ ควรเก็บไว้ทั้งห้องสนทนาโดยไม่ลบและไม่ตัดตอน

ถาม ลูกหนี้จ่ายมา 500 บาทเมื่อปีที่แล้ว มีผลต่ออายุความอย่างไร

ตอบ ถ้าในวันที่จ่ายนั้นหนี้ยังไม่ขาดอายุความ การชำระหนี้บางส่วนถือเป็นการรับสภาพหนี้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 193/14 (1) ทำให้อายุความสะดุดหยุดลงและเริ่มนับใหม่ทั้งหมดตั้งแต่วันนั้นตามมาตรา 193/15 โดยไม่คำนึงว่าจำนวนเงินจะน้อยเพียงใด ดังปรากฏในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6504/2550 แต่ถ้าหนี้ขาดอายุความไปก่อนแล้ว การจ่ายที่หลังมีผลเพียงว่าเรียกเงินคืนไม่ได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 193/28 ไม่ทำให้หนี้ฟื้นขึ้นมา ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1687/2551

ถาม ในสัญญาไม่ได้เขียนเรื่องดอกเบี้ยไว้ จะเรียกดอกเบี้ยได้หรือไม่ อัตราเท่าไร

ตอบ หักเงินที่ผิดนัดแล้วเรียกดอกเบี้ยได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 224 แม้สัญญาไม่ได้กำหนดไว้ โดยคิดในอัตราตามมาตรา 7 ซึ่งปัจจุบันคือร้อยละสามต่อปี บวกเพิ่มร้อยละสองต่อปี รวมเป็นร้อยละห้าต่อปี อัตรานี้มาจากการแก้ไขกฎหมายที่มีผลตั้งแต่วันที่ 11 เมษายน 2564 ทั้งนี้ผิดนัดคาบเกี่ยววันดังกล่าวจะถูกคิดดอกเบี้ยแบ่งเป็นสองช่วง คือร้อยละ 7.5 ต่อปีในช่วงก่อน และร้อยละ 5 ต่อปีตั้งแต่วันนั้นเป็นต้นไป ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5063/2565

ถาม ชะคดีแล้วแต่ลูกหนี้ไม่มีทรัพย์สิน คำพิพากษาจะหมดอายุเมื่อไร

ตอบ มีกำหนดเวลาสองชั้นที่ต้องดูแยกกัน ชั้นแรกคือสิทธิเรียกร้องตามคำพิพากษาที่ถึงที่สุดมีอายุความสิบปีตาม ป.พ.พ. มาตรา 193/32 ไม่ว่าหนี้เดิมจะมีอายุความเท่าใด ชั้นที่สองคือระยะเวลาร้องขอให้บังคับคดี ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 274 กำหนดไว้สิบปีนับแต่วันที่คำพิพากษาหรือคำสั่ง และถ้าได้เริ่มยึดทรัพย์หรืออายัดสิทธิเรียกร้องไว้แล้วภายในกำหนดนั้น การบังคับคดีในทรัพย์นั้นดำเนินต่อไปจนเสร็จได้ ส่วนการหาทรัพย์ที่ยังไม่ทราบ ป.วิ.พ. มาตรา 277 เปิดช่องให้ขอให้ศาลไต่สวนเรื่องทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้

สรุป

จากที่เล่ามาทั้งหมด การเรียกหนี้คืนไม่ใช่เรื่องเดียว แต่เป็นสายโซ่หลายห่วง เริ่มจากการมีมูลหนี้และหลักฐานที่กฎหมายยอมรับ ผ่านการทำให้ลูกหนี้ตกเป็นผู้ผิดนัดเพื่อให้ดอกเบี้ยยเดินในอัตราร้อยละ 5 ต่อปีตาม ป.พ.พ. มาตรา 224 ประกอบมาตรา 7 ผ่านการนับอายุความให้ถูกว่าหนี้ของตนอยู่ในกลุ่มสิบปีห้าปี หรือสองปี ผ่านการเข้าใจว่าการชำระบางส่วนทำให้อายุความเริ่มนับใหม่ตาม ป.พ.พ. มาตรา 193/14 และ 193/15 แต่ไม่ช่วยอะไรหากทำหลังหนี้ขาดอายุความ ไปจนถึงขั้นบังคับคดีที่มีกรอบสิบปีตาม ป.วิ.พ. มาตรา 274 การไต่สวนหาทรัพย์สินตามมาตรา 277 และข้อจำกัดตามมาตรา 301 และ 302

คนที่เข้าใจเรื่องเหล่านี้จะจัดการหนี้ของตัวเองได้ต่างไปตั้งแต่วันแรก เพราะจะเก็บหลักฐานให้ครบก่อนจะมีเรื่อง จะรู้ว่าวันที่ลูกหนี้โอนเงินมาครั้งสุดท้ายคือวันสำคัญที่ต้องจดไว้ และจะไม่ปล่อยเวลาไปเรื่อย ๆ ด้วยความเข้าใจผิดว่าหนืออยู่ได้ตลอดไป สุดท้ายแล้วการได้เงินคืนไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่า “ชนะคดีหรือไม่ชนะคดี” แต่ขึ้นอยู่กับว่า “ยังทันเวลาและยังมีทรัพย์สินให้บังคับหรือไม่” ครับ

สิ่งที่ควรทำต่อไป

- 1 ไล่ลำดับวันที่ให้ครบก่อนอื่น คือวันที่หนี้เกิด วันที่ถึงกำหนดชำระ และวันที่ลูกหนี้จ่ายเงินมาครั้งสุดท้าย
- 2 ระบุให้ได้ว่าหนี้ของตนเป็นหนี้ประเภทใด เพราะกำหนดอายุความสิบปี ห้าปี และสองปี ใช้กับหนี้ต่างประเภทกัน
- 3 รวบรวมหลักฐานตามรายการข้างต้นไว้ที่เดียวกัน โดยเก็บไฟล์ต้นฉบับด้วย ไม่ใช่เก็บเฉพาะภาพถ่ายหน้าจอ
- 4 จัดบันทึกร่องรอยทรัพย์สินของลูกหนี้ที่พบเห็นตามปกติไว้ตามวันเวลา เช่น ที่ตั้งกิจการหรือรถที่ใช้อยู่
- 5 ถ้าลูกหนี้เสนอจะผ่อนชำระ ให้ทำข้อตกลงเป็นหนังสือและระบุจำนวนเงินกับวันชำระให้ชัดเจนทุกงวด
- 6 ตรวจสอบให้ชัดว่าอายุความของหนี้ประเภทนั้นเหลืออยู่เท่าไร หากไม่แน่ใจว่าวันเริ่มนับคือวันใด ควรตรวจสอบข้อเท็จจริงให้แน่นอนก่อน

อ้างอิงท้ายเล่ม

รายการกฎหมายและคำพิพากษาที่อ้างในเล่มนี้ พร้อมบทและเลขเชิงอรรถ

กฎหมายที่อ้างถึง

1	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 653	บทที่ 2 · เชิงอรรถ 1
2	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 204	บทที่ 3 · เชิงอรรถ 2
3	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 7	บทที่ 5 · เชิงอรรถ 3
4	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 224	บทที่ 5 · เชิงอรรถ 4
5	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/30	บทที่ 6 · เชิงอรรถ 7
6	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/34 (1)	บทที่ 7 · เชิงอรรถ 8
7	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/33	บทที่ 8 · เชิงอรรถ 11
8	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/14	บทที่ 10 · เชิงอรรถ 12
9	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/15	บทที่ 10 · เชิงอรรถ 13
10	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/28	บทที่ 11 · เชิงอรรถ 16
11	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/32	บทที่ 13 · เชิงอรรถ 19
12	ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 274	บทที่ 14 · เชิงอรรถ 20
13	ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 277	บทที่ 15 · เชิงอรรถ 21
14	ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 302	บทที่ 16 · เชิงอรรถ 22

คำพิพากษาศาลฎีกาที่อ้างถึง

1	คำพิพากษาศาลฎีกาเลขที่ 2664/2564	บทที่ 5 · เชิงอรรถ 5
2	คำพิพากษาศาลฎีกาเลขที่ 5063/2565	บทที่ 5 · เชิงอรรถ 6
3	คำพิพากษาศาลฎีกาเลขที่ 3856/2547	บทที่ 7 · เชิงอรรถ 9

4	คำพิพากษาศาลฎีกาเลขที่ 14887/2551	บทที่ 7 · เชิงอรรถ 10
5	คำพิพากษาศาลฎีกาเลขที่ 2058/2549	บทที่ 10 · เชิงอรรถ 14
6	คำพิพากษาศาลฎีกาเลขที่ 6504/2550	บทที่ 10 · เชิงอรรถ 15
7	คำพิพากษาศาลฎีกาเลขที่ 4857/2549	บทที่ 11 · เชิงอรรถ 17
8	คำพิพากษาศาลฎีกาเลขที่ 1687/2551	บทที่ 11 · เชิงอรรถ 18

ฉบับเว็บไซต์: <https://dap-resolution.com/insights/debt-recovery/> · เผยแพร่ กรกฎาคม 2569

คำพิพากษาศาลฎีกาสืบค้นฉบับเต็มได้จากระบบสืบค้นคำพิพากษาศาลฎีกา
(deka.supremecourt.or.th)

จากผู้เขียน

หากคุณกำลังประสบปัญหาเรื่องนี้

ถ้าคุณกำลังเจอเรื่องแบบนี้อยู่ หรือไม่แน่ใจว่าหลักฐานที่มีในมือเพียงพอหรือไม่ สอบถามเข้ามาได้ครับ เราจะช่วยดูว่าเอกสารและข้อความที่คุณเก็บไว้บอกอะไรได้บ้างในทางกฎหมาย และมีทางเลือกอะไรอยู่ข้างหน้า

หลักฐานที่ควรเตรียมไว้ก่อนปรึกษา

- ☐ สัญญาหรือข้อความที่ลูกหนี้เขียนหรือส่งเอง ซึ่งระบุจำนวนเงินและกำหนดชำระ เก็บทั้งห้องสนทนา อย่าลบและอย่าตัดเฉพาะบางช่วง
- ☐ สลิปโอนเงินและรายการเดินบัญชีทุกครั้ง ทั้งตอนให้เงินไปและตอนที่ลูกหนี้จ่ายคืนมาบางส่วน พร้อมวันที่ที่อ่านได้ชัด
- ☐ บันทึกวันที่ลูกหนี้ชำระเงินมาครั้งสุดท้าย และวันที่หนี้ถึงกำหนดชำระตามที่ตกลงกันได้
- ☐ หนังสือทวงถามที่เคยส่ง พร้อมหลักฐานการส่งและใบตอบรับ หรือหลักฐานว่าอีกฝ่ายได้รับข้อความแล้ว

- ☐ เอกสารการค้าที่แสดงว่าลูกหนี้รับของหรือรับงานไปแล้ว เช่น ใบส่งของที่มัลายมือชื่อผู้รับ ใบวางบิล และใบเสร็จรับเงิน
- ☐ ข้อมูลที่ช่วยระบุตัวและร่องรอยทรัพย์สินของลูกหนี้ เช่น ชื่อนามสกุล ที่อยู่ติดต่อได้ ธนาคารที่เคยโอนเงินเข้าออก และชื่อกิจการที่ลูกหนี้เกี่ยวข้อง
- ☐ เอกสารที่ลูกหนี้เคยอ้างถึงทรัพย์สินของตนเอง เช่น ข้อความที่บอกว่าจะขายที่ดินผืนไหน หรือเอกสารที่ยื่นประกอบการขอผ่อนชำระ

1

เล่าเรื่องและแจ้งกำหนดเวลา

2

ประเมินขอบเขตและค่าใช้จ่าย

3

ดำเนินงานและรายงานผล

ปรึกษาเบื้องต้นไม่มีข้อผูกมัด และทุกเรื่องที่ปรึกษาเป็นความลับตามจรรยาบรรณวิชาชีพ โทร 065-145-5546 หรือติดต่อผ่านช่องทางใดก็ได้ที่สะดวก

ทนายเป็นหนึ่ง

Co Founder and Managing Partner, DAP Solicitors & Resolution

บทความนี้เป็นความรู้ทั่วไป ไม่ใช่คำปรึกษาทางกฎหมายเฉพาะกรณี ข้อเท็จจริงที่ต่างกันเพียงเล็กน้อยอาจเปลี่ยนผลทางกฎหมายทั้งหมด และตัวบทความมีการแก้ไข โปรดปรึกษานายความก่อนดำเนินการใด ๆ

DAP Solicitors & Resolution Co., Ltd.

580/44 ซอยลาดพร้าว 87 เขตวังทองหลาง กรุงเทพฯ 10310

โทร 065-145-5546 · LINE @046pihak · info@dapresolution.com

จันทร์-ศุกร์ 09:00-18:00 น.

dap-resolution.com